

Một số biện pháp nâng cao nhận thức về phòng chống xâm hại tình dục cho sinh viên nữ ở Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Lê Thị Nguyễn*

*ThS. Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Received: 20/10/2024 ; Accepted: 26/10/24 ; Published: 2/11/2024

Abstract: Central University of Art Education, with the characteristics of being a key pedagogical school in the arts, has a large number of female students studying - teachers, psychologists, and social workers. In the future, if they are provided with adequate knowledge and skills to prevent and respond to sexual abuse, they will be the core force, active propagandists, and support for sexual abuse. community in preventing and preventing sexual abuse.

Keywords: Prevention, sexual abuse, female students, Central University of Arts and Education.

1. Mở đầu

Xâm hại tình dục (XHTD) phụ nữ đã và đang trở thành vấn đề nhức nhối hiện nay. XHTD có thể xảy ra với bất cứ ai, trong bất cứ tình huống nào, tại bất kỳ nơi nào. Nạn nhân của XHTD không chỉ riêng phụ nữ và trẻ em mà còn có thể là nam giới. Theo khảo sát của tổ chức Y tế thế giới và Văn phòng Tội phạm chất kích thích của Liên Hiệp Quốc (WHO, UNOCD & UNDP, 2014) trên 133 quốc gia với 6,1 tỉ người có đến 25% những người trưởng thành, 20% phụ nữ trong mẫu khảo sát đã tiết lộ họ là nạn nhân của xâm hại và xâm hại tình dục khi còn nhỏ. Tại Việt Nam, chỉ tính riêng năm 2020, cả nước phát hiện 1.945 vụ, xâm hại 2.008 trẻ em, trong đó có 1.349 vụ là xâm hại tình dục, 1.576 trẻ em bị xâm hại tình dục. Khoảng 97% số vụ được phát hiện những kẻ xâm hại có quen biết với nạn nhân. Điều đáng nói, những hành vi xâm hại tình dục đó không những vi phạm nghiêm trọng chuẩn mực đạo đức mà nhiều vụ xâm hại tình dục đã rung hồi chuông cảnh báo cho thấy sự suy đồi đạo đức, đẩy lên làn sóng phẫn nộ của dư luận. Hệ quả của XHTD luôn để lại cho những người phụ nữ những nỗi đau sâu sắc về tâm lý, thiệt hại không chỉ về thể chất mà cả về tinh thần, dường như không gì có thể bù đắp.

Đề bảo vệ quyền tự do và an toàn về tình dục của phụ nữ, pháp luật quốc gia cần triệt để, mạnh mẽ, quyết liệt hơn trong công tác phổ biến, tuyên truyền, giáo dục pháp luật về XHTD cho phụ nữ. Đặc biệt vai trò rất lớn đó cần được sẻ chia cho nhà trường, nơi thế hệ trẻ học tập, tiếp thu kiến thức hàng ngày, nơi chuẩn bị hành trang cho sinh viên ra đời, va chạm

cuộc sống và sống bằng chính những tri thức, hiểu biết, kỹ năng các em có được. Giáo dục phòng chống XHTD giúp các em hình thành và phát triển kỹ năng bảo vệ bản thân. Tuy nhiên, thực tế tại nhiều trường học hiện nay, nội dung này vẫn mang tính hình thức, chưa thống nhất về chương trình và các tiêu chí đánh giá. Ở một số trường sinh viên (SV) chưa có nhận thức đúng về kỹ năng phòng chống XHTD nhưng nhà trường vẫn chưa thực sự tạo ra cơ hội để các em trải nghiệm, rèn luyện những hành động tích cực cho nên dẫn tới các em không có các kỹ năng tự vệ, thiếu kỹ năng cần thiết để nhận diện và ứng phó hay tìm kiếm sự giúp đỡ trước hành vi XHTD mà trái lại, các em thường dễ bị động, dễ rơi vào tình huống nguy hiểm. Mặt khác, trên 18 tuổi, thực tế các em đã phải tự lập, tự lo cho cuộc sống của mình, không còn được che chở, nâng niu của những người thân thì mọi nguy cơ xâm hại đều có thể xảy ra. Chính vì vậy, giáo dục để phòng ngừa, ngăn chặn các nguy cơ XHTD cho SV có ý nghĩa rất quan trọng.

Phòng chống XHTD cho SV có thể được giáo dục thông qua nhiều cách tiếp cận khác nhau, hình thức khác nhau. Như các môn về Tâm lý học, Xã hội học, Luật học,... Trong khuôn khổ của bài viết này, tác giả trình bày một số biện pháp nâng cao nhận thức về phòng chống XHTD cho SV nữ của Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương (ĐHSPNTTU).

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

* Xâm hại tình dục

Trong thực tế, vấn nạn XHTD không phải là điều xa lạ với cuộc sống hiện nay, khi mà con người đã

và đang phá bỏ những rào cản về đạo đức, pháp luật để xâm hại người khác. Nạn nhân không chỉ có trẻ em, phụ nữ mà đối tượng còn có thể là nam giới hay LGBT – nhóm người có xu hướng tình dục khác biệt. Vì vậy, XHTD có thể được hiểu cụ thể như sau: *“XHTD là việc dùng vũ lực, đe dọa dùng vũ lực, ép buộc, lôi kéo, dụ dỗ hoặc cố ý dẫn dắt người khác tham gia vào các hành vi liên quan đến tình dục dưới mọi hình thức mà không có sự đồng thuận của nạn nhân”*.

*** Phòng chống xâm hại tình dục**

Có nhiều cách hiểu và định nghĩa khác nhau về phòng chống XHTD, dưới góc độ khoa học tội phạm học Việt Nam, chúng ta có thể triển khai định nghĩa như sau: *“Phòng chống tội phạm xâm hại tình dục là hoạt động của tất cả các cơ quan bảo vệ pháp luật và Tòa án, các cơ quan Nhà nước và tổ chức xã hội và của mọi công dân trong xã hội áp dụng tổng hợp và đồng bộ các biện pháp khác nhau hướng vào thủ tiêu những nguyên nhân và điều kiện phạm tội về xâm hại tình dục, cũng như loại bỏ các yếu tố tiêu cực ảnh hưởng đến quá trình hình thành phẩm chất các tác nhân tiêu cực, đồng thời từng bước hạn chế, đẩy lùi và tiến tới loại bỏ tội phạm xâm hại tình dục ra khỏi đời sống xã hội. Nói một cách khác, phòng chống tội phạm XHTD là nhiệm vụ và trách nhiệm chung của toàn xã hội với mục đích hạn chế và tiến tới loại bỏ tội phạm XHTD ra khỏi đời sống xã hội bảo đảm sự ổn định và phát triển bền vững cho con người và xã hội”*.

Vì vậy, phòng chống tội phạm XHTD cho SV nữ được xem là hoạt động bảo vệ pháp luật của Nhà nước và trách nhiệm của công dân và xã hội. Là việc áp dụng nhiều biện pháp khác nhau nhằm phát hiện kịp thời các biểu hiện của hành vi XHTD và ngăn chặn, triệu tiêu các nguyên nhân, điều kiện phạm tội về XHTD đối với SV nữ, đồng thời từng bước hướng tới hạn chế, đẩy lùi, xóa bỏ tội phạm XHTD đảm bảo sự an toàn cho SV nữ ở các trường Đại học.

2.2. Thực trạng giáo dục phòng chống XHTD cho SV nữ ở Trường Đại học SPNT Trung ương

Tại Trường ĐHSPTTU, môn học có liên quan đến giáo dục giới tính và phương pháp giáo dục giới tính chưa có trong chương trình đào tạo cũng như các nội dung thuộc học phần Pháp luật đại cương, với thời lượng 34 tiết, 2 tín chỉ không đủ thời gian để giảng viên có thể chia sẻ thêm kiến thức về phòng chống XHTD, dưới góc độ pháp lý. Các hoạt động phong trào Nhà trường triển khai rất đa dạng, sôi nổi, tuy nhiên về chủ đề liên quan đến XHTD dường như

còn mới mẻ, nếu có thì chỉ dưới dạng tuyên truyền, tư vấn giáo dục giới tính, sức khỏe cho SV năm học 2018 – 2019. Nội dung của Hội thảo chỉ xoay quanh: Chăm sóc sức khỏe sinh sản vị thành niên; những yếu tố ảnh hưởng đến sức khỏe sinh sản; tình dục an toàn và lành mạnh; các bệnh lây truyền qua đường tình dục, phương pháp mới, khoa học và hiệu quả trong phòng tránh bệnh phụ khoa;... Do bác sĩ Nguyễn Thùy Linh - Bệnh viện Phụ sản Trung ương chia sẻ. Những nội dung rất thiết thực này được các bạn SV hào hứng đón nhận, tích cực đặt nhiều câu hỏi. Tuy nhiên, chưa có những nội dung sâu sát, trọng tâm đến giáo dục về phòng chống XHTD. Do đó, nhận thức của nữ SV về XHTD có được từ các hoạt động học tập trong chương trình THPT hoặc thông qua việc tìm hiểu từ sách vở, mạng xã hội, website,...

Thực trạng về nhận thức và giáo dục phòng chống XHTD cho nữ SV Trường ĐHSPTTU cho thấy: XHTD đang là một thực trạng hết sức phức tạp và nhức nhối đối với xã hội hiện nay. Bất chấp những hậu quả mà XHTD gây ra cho phụ nữ và trẻ em gái thì trên thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng vẫn chưa có những can thiệp thật sự hiệu quả để chấm dứt tình trạng trên. Nữ SV có nhu cầu cao trong nâng cao kiến thức và kỹ năng giúp bản thân phòng ngừa và an toàn trước XHTD. Nữ SV mong muốn tham gia các hoạt động giáo dục phòng chống để nâng cao hiểu biết về những vấn đề cơ bản về XHTD và rèn luyện các kỹ năng giúp bản thân có thể nhận diện được các tình huống có nguy cơ bị XHTD, biết cách quản lý cảm xúc và ứng phó hiệu quả trước các tình huống nguy hiểm. Chưa có nhiều các hoạt động hỗ trợ, tư vấn, chia sẻ về các hoạt động phòng chống XHTD cho nữ SV ở Trường ĐH, CĐ nếu có thì các hoạt động đó vẫn chưa đáp ứng được so với những trải nghiệm và mong đợi của nữ SV, chưa phát huy hiệu quả vai trò trong việc hình thành và nâng cao năng lực giúp nữ SV phòng ngừa với quầng rối tình dục. Đối tượng SV được tiếp cận với các hoạt động giúp phòng chống XHTD là chưa nhiều. Kiến thức và kỹ năng phòng ngừa XHTD của nữ SV vẫn còn nhiều hạn chế. Vì vậy, cần phải xúc tiến trang bị không chỉ nền tảng kiến thức mà còn cả các kỹ năng đối phó với XHTD, đó mới là trọng tâm của việc chống XHTD.

2.3. Biện pháp nâng cao nhận thức về phòng chống XHTD cho SV nữ Trường ĐHSPTTU

2.3.1. Tổ chức truyền thông về phòng chống XHTD cho SV nữ Trường ĐHSPTTU

Truyền thông có ý nghĩa rất quan trọng trong giáo

dục phòng chống XHTD cho SV: “Truyền thông là tất cả các tin tức, dữ liệu cần thiết phải có để truyền đạt cho người nhận. Đó là quá trình thông tin hai chiều diễn ra liên tục nhằm chia sẻ kiến thức, thái độ, tình cảm và kỹ năng, tạo ra sự hiểu biết lẫn nhau giữa bên truyền và bên nhận tin để dẫn tới những thay đổi trong nhận thức, thái độ và hành động”.

2.3.2. Thiết kế và tổ chức tích hợp nội dung phòng chống XHTD thông qua học phân Pháp luật đại cương

Tích hợp phòng chống XHTD cho SV vào học phân Pháp luật đại cương giúp nội dung kiến thức tránh sự trùng lặp hoặc quá tải đồng thời nâng cao nhận thức, hiểu biết cơ bản về nguy cơ xâm hại; phòng tránh XHTD, hiểu biết về cách kiểm soát cảm xúc và cách ứng phó với XHTD,... đồng thời vẫn đảm bảo nội dung học tập, tạo môi trường cho SV rèn luyện, vận dụng những hiểu biết vào giải quyết tình huống mới qua đó phát huy được tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong hoạt động thực tiễn của SV.

2.3.3. Tổ chức tư vấn tâm lý học đường

Tư vấn học đường cũng giống với hình thức tư vấn tâm lý bình thường, tuy nhiên phạm vi hoạt động sẽ được thu hẹp lại trong trường học. Đây là một hoạt động hữu ích dựa trên các cơ sở lý thuyết để có thể giúp cho SV có định hướng đúng đắn hơn về những vấn đề riêng tư, xã hội hoặc giúp xác định cụ thể về nghề nghiệp của bản thân trong tương lai.

Thông qua tư vấn tâm lý học đường, SV được tư vấn, sẻ chia, giúp đỡ, tháo gỡ các vướng mắc trong suy nghĩ, vướng mắc trong quá trình học tập cũng như cuộc sống, đặc biệt là đối với những SV đã suýt bị hoặc đã rơi vào tình huống bị XHTD. Khi được tư vấn tâm lý phần nào đó sẽ giúp các em cảm thấy thoải mái, dễ chịu, giảm bớt các tâm lý tiêu cực trước đó để có thể nhanh chóng cân bằng lại cuộc sống.

2.3.4. Phối hợp giữa Gia đình – Nhà trường – Xã hội nhằm xây dựng môi trường giáo dục tích cực trong phòng chống XHTD cho SV nữ Trường ĐHSPTTU

Trong giáo dục phòng chống XHTD cho SV, gia đình cũng giữ một vai trò vô cùng quan trọng vì bố mẹ thường là người hiểu con mình nhất. Nếu như ở nhà, SV đã từng được bố mẹ hướng dẫn cách bảo vệ cơ thể, dạy cho cách nói “không”, cách từ chối và phản ứng lại nếu có người có ý định xâm hại, cách thoát ra khỏi những tình huống nguy hiểm,... thì đây chính là cơ sở ban đầu để giáo dục phòng chống XHTD trong nhà trường. Vì thế, cần tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường và gia đình trong giáo dục phòng chống XHTD cho SV. Không chỉ là giai đoạn nâng cao kiến thức về phòng chống XHTD mà còn

là sự hỗ trợ tâm lý vững chắc cho các em khi các em rơi vào tình huống không mong muốn. Khi tổ chức các hoạt động giáo dục phòng chống XHTD cho SV, nhà trường cần huy động sự tham gia của các bậc phụ huynh. Các bậc phụ huynh cần nhận thức rõ trách nhiệm của mình trong việc bảo vệ con cái, cùng với nhà trường và các tổ chức xã hội ngăn ngừa, đẩy lùi, đi đến xóa bỏ tệ nạn XHTD.

Đối với xã hội gồm có chính quyền, các trung tâm, dịch vụ cơ sở công tác xã hội, các cơ sở quản lý giáo dục và đào tạo,... cần làm tốt chức năng, thẩm quyền của mình trong việc hỗ trợ ngăn chặn, phát hiện và triệt tiêu các nguy cơ ẩn dật của tệ nạn XHTD.

3. Kết luận

Với đặc thù là trường sư phạm trọng điểm về nghệ thuật, có một lượng rất lớn SV nữ đang theo học – là những thầy cô giáo, các nhà tâm lý, công tác xã hội trong tương lai, nếu họ được cung cấp những kiến thức và kỹ năng đầy đủ để phòng ngừa và ứng phó với XHTD thì sau này các em sẽ là lực lượng nòng cốt trợ giúp cho cộng đồng ngăn ngừa XHTD. Vì thế, việc tăng cường công tác nghiên cứu, xây dựng tài liệu, đào tạo đội ngũ chuyên gia, đồng thời tăng cường tổ chức các hoạt động giáo dục thông qua tích hợp trong các hoạt động chính khóa và lồng ghép trong các hoạt động ngoại khóa liên quan đến công tác giáo dục phòng chống XHTD cho nữ SV là điều hết sức cấp thiết.

Mỗi biện pháp nâng cao nhận thức về phòng chống XHTD cho SV nữ Trường ĐHSPTTU đều mang lại những hiệu quả với mức độ, cấp độ khác nhau. Tuy nhiên, cần phối hợp một cách đồng bộ, đa dạng các biện pháp thì từ đó công tác nâng cao nhận thức về phòng chống XHTD mới đạt được hiệu quả cao nhất.

Tài liệu tham khảo

1. Trần Thị Hồng (2019), *Quấy rối tình dục đối với lao động nữ ở nơi làm việc: Khía cạnh pháp lý và thực tế*. Kỷ yếu hội thảo quốc gia “Không gian an toàn cho phụ nữ và trẻ em – Khuyến nghị chính sách”, tr.129-136.

2. Phạm Thị Thúy Nga (2016), *Quấy rối tình dục tại nơi làm việc trong pháp luật quốc tế và pháp luật Việt Nam – Một số kiến nghị*, Tạp chí Nhà nước và pháp luật số 12/ 2016.

3. Dương Minh Thuận (2019), *An ninh con người nhìn từ khía cạnh bạo lực và quấy rối tình dục với phụ nữ và trẻ em ở Việt Nam*. Kỷ yếu hội thảo quốc gia “Không gian an toàn cho phụ nữ và trẻ em – Khuyến nghị chính sách”, tr.91-99.